

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Конкурентоспроможність та інновації в туризмі

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: Туризмознавство

(назва освітньої програми)

Спеціальність: 242 Туризм

(найменування спеціальності)

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування

(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: Другий (магістерський) рівень

(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
туристичного, готельного та ресторанного
бізнесу

Протокол № 09 від червня 2021 р.

м. Запоріжжя 2021

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Конкурентоспроможність та інновації в туризмі, нормативна частина, цикл професійної підготовки
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Викладач	Шелеметьєва Тетяна Вячеславівна, доктор економічних наук, професор
Контактна інформація викладача	061-769-84-03, 0973666554 t.shelemetieva@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	згідно до розкладу занять - https://zp.edu.ua/node/7904 дистанційне навчання - https://moodle.zp.edu.ua/
Обсяг дисципліни	Кількість годин – 120, кредитів – 4, лекції – 14, практичні – 30, самостійна робота – 69, індивідуальне завдання – 7, вид контролю – екзамен
Консультації	Згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити навчальної дисципліни: «Економіка туризму», «Маркетинг в туризмі», «Менеджмент туризму», «Технологія туристичної діяльності». Постреквізити навчальної дисципліни: Дисципліна, для вивчення якої є обов'язковими знання, здобуті при вивченні цієї дисципліни – «Логістика в туризмі», «Стратегічний менеджмент в туризмі», «Корпоративне та антикризове управління», «Інноваційні моделі туристичного обслуговування».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</i> загальні компетентності: ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу у вітчизняному сегменті світової туристичної галузі. ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних та нормативно-правових норм, що регулюють відносини людини з людиною, із суспільством і з навколишнім середовищем. ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 4. Здатність до використання методологічного апарату наукових досліджень для вирішення теоретичних та прикладних завдань, що постають перед фахівцями туристичної галузі. ЗК 7. Здатність визначити наявність бізнес-проблеми, аналізувати та вирішувати її, вести пошук альтернатив та обґрунтовувати управлінські рішення з забезпеченням їх правомірності. ЗК 8. Здатність працювати на рівні глобального, міжнародного, національного, регіонального професійного середовища. фахові компетентності: СК 5. Здатність забезпечувати ефективну сервісну, комерційну, виробничу, маркетингову, економічну діяльність суб'єктів туристичного бізнесу. СК 6. Здатність координувати та регулювати взаємовідносини з партнерами та споживачами. СК 7. Здатність до підприємницької діяльності. СК 8. Здатність розробляти антикризові програми корпорацій, ТНК у туристичній сфері, суб'єктів туристичного бізнесу. Очікувані програмні результати навчання: ПРН 1. Розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку суб'єктів туристичного бізнесу, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики, забезпечувати їх реалізацію, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки їх впливу. ПРН 2. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері туристичного бізнесу. ПРН 3. Розробляти, впроваджувати та застосовувати сучасні методи оцінювання ефективності впровадження інновацій в туристичного бізнесі. ПРН 5. Оцінювати нові ринкові можливості, формулювати бізнес-ідеї та розробляти	

маркетингові заходи з за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 6. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані, систематизувати й упорядковувати інформацію для вирішення комплексних задач професійної діяльності.

ПРН 7. Досліджувати моделі розвитку міжнародних та національних туристичних корпорацій.

ПРН 8. Ініціювати, розробляти та управляти проектами розвитку суб'єктів туристичного бізнесу із врахуванням інформаційного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

ПРН 10. Відповідати за формування ефективної кадрової політики суб'єктів туристичного бізнесу, організаційні комунікації, розвиток професійного знання, оцінювання стратегічного розвитку команди, підбір та мотивування персоналу на ефективне вирішення професійних завдань.

ПРН 11. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері туристичного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 12. Формулювати і перевіряти гіпотези, ідентифікувати наукові проблеми, обирати методики та аналітичний інструментарій їх дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Формування та поглиблення теоретичних знань, оволодіння сучасним методичним інструментарієм, практичними навичками з ефективного управління конкурентоспроможністю туристичних підприємств та основними напрямками розвитку інноваційної діяльності в туризмі в Україні та за кордоном, сутністю інноваційного процесу і його етапами, а також в застосуванням нових технічних засобів і технологій в туристичних фірмах.

5. Завдання вивчення дисципліни

Методичні – опанувати теоретичні основи конкурентоспроможності як однієї зі складових загальної системи управління підприємством,

Пізнавальні – сформувати фундамент забезпечення конкурентоспроможності туристичного підприємства; розробляти цілі і завдання інноваційної діяльності в туризмі.

Практичні – оцінювати конкурентоспроможність та ефективність інновацій в туризмі; навчати студентів інноваційним підходам до застосування нових технічних засобів і технологій в туристичних фірмах.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Конкурентоспроможність в туризмі

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції.

Сутнісна характеристика поняття «конкуренція». Трансформація економічних концепцій конкуренції. Функції та види конкуренції. Форми та засоби цінової і нецінової конкуренції

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища туристичного підприємства.

Сутність конкурентного середовища та його складові. Методика діагностики конкурентного середовища підприємства. Оцінювання конкурентних сил та визначення типу ринку. Оцінювання інтенсивності конкуренції та ступеня монополізації ринку. Аналіз конкурентних позицій підприємства на ринку. Побудова конкурентної карти ринку, виявлення стратегічних положень підприємства.

Тема 3. Формування, методи та технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Визначення конкурентної переваги підприємства та її особливостей. Види конкурентних переваг підприємства. Напрями забезпечення конкурентних переваг підприємства. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства. Сутнісна характеристика технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Принципові основи технології забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Тема 4. Конкурентоспроможність туристичної дестинації.

Сутність і зміст конкуренції та конкурентних переваг у туризмі. Концептуальні основи конкурентоспроможності туристичних дестинацій. Методи оцінювання конкурентоспроможності та привабливості туристичних дестинацій. Напрями підвищення конкурентоспроможності туристичних дестинацій.

Змістовний модуль 2. Інновації в туризмі

Тема 5. Поняття інновації, їх класифікація, інноваційний процес.

Види інновацій і їх класифікація. Традиції та інновації. Інноваційний менеджмент: виникнення, становлення і основні риси. Понятійний апарат інноваційного менеджменту: нововведення (новація), інновації та їх життєвий цикл, інноваційний лаг і процес, інноваційна інфраструктура. Інноваційний менеджмент – управління інноваційним процесом. Форми інноваційного менеджменту. Розробка програм і проектів нововведень. Впровадження нововведень – запорука успіху в конкурентній боротьбі в сучасних умовах.

Тема 6. Організація інноваційної діяльності в туризмі

Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування. Інноваційні проекти в туризмі. Інноваційні види туризму. Інноваційні туристичні продукти. Маркетингові інновації в туризмі.

Тема 7. Оцінка ефективності інновацій в туризмі.

Поняття оцінки ефективності інноваційних проектів. Показники ефективності: комерційна, бюджетна і економічна ефективність інвестиційних проектів і ін. Критерії оцінки інвестиційного проекту: цілі організації, стратегія, політика, цінності; фінансові критерії; науково-технічні критерії; виробничі критерії; зовнішні і екологічні критерії. Фактори невизначеності та ризику, їх облік при виборі проекту. Методи вибору оптимальної альтернативи інвестиційного проекту для реалізації: метод чистого дисконтованого доходу; метод індексу прибутковості; метод внутрішньої норми прибутковості; метод терміну окупності; метод переліку критеріїв; бальний метод і ін.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Сучасні теорії конкуренції..	Лекційне, практичне	4
2.	Сучасні теорії конкуренції.	практичне	2
3.	Діагностика конкурентного середовища туристичного підприємства.	Лекційне, практичне	4
4	Діагностика конкурентного середовища туристичного підприємства.	практичне	2
5	Формування, методи та технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.	Лекційне, практичне	4
6	Формування, методи та технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.	практичне	2
7	Конкурентоспроможність туристичної дестинації.	Лекційне, практичне	4
8	Конкурентоспроможність туристичної дестинації.	практичне	2
9	Поняття інновації, їх класифікація, інноваційний процес.	Лекційне, практичне	4
10	Поняття інновації, їх класифікація, інноваційний процес.	практичне	2
11	Організація інноваційної діяльності в туризмі	Лекційне, практичне	4
12	Організація інноваційної діяльності в туризмі	практичне	2
13	Оцінка ефективності інновацій в туризмі.	Лекційне, практичне	4
14	Оцінка ефективності інновацій в туризмі.	практичне	4

8. Самостійна робота

Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує практичне питання, тему, вирішує задачу або виконує завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, на лекціях, 15 практичних заняттях. Її головною метою є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок. Здійснюється вона безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом. Згідно навчального плану на самостійну роботу з курсу «Конкурентоспроможність та інновації в туризмі» відведено 62 академічної години.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування студентами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати та відстоювати власну точку зору. Йдеться передусім про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Обов'язковим елементом цієї роботи студентів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Це сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання студентом самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Студенти мають змогу завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Питання	Діяльність студентів	Термін виконання
Тема 1. Сучасні теорії конкуренції.		
1. Поняття конкуренції на галузево-секторальному рівні. 2. Дослідження сучасних проявів конкуренції лауреатами Нобелівської премії. 3. Взаємообумовленість конкуренції та конкурентоспроможності підприємства. 4. Життєво важливі інтереси підприємств на мікро-, мезо-, макроі мегарівнях конкуренції. 5. Конкурентні переваги підприємств за умов цінової та нецінової конкуренції. 6. Інституціональне середовище і його вплив на конкуренцію.	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Взяти участь у семінарі.	Вересень 10 годин
Тема 2. Діагностика конкурентного середовища туристичного підприємства.		
1. Система аналізу інформації про підприємства-конкуренти. 2. Експертна діагностика конкурентного середовища за методикою А. Томпсона і А. Стрікланда. 3. Модель п'яти сил конкуренції М. Портера. 4. Концепція життєвого циклу попиту на товар як засіб обґрунтування рівня інтенсивності конкурентної боротьби. 5. Етапи діагностики товарної політики конкурента. 6. Визначення пріоритетних	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати опорний конспект опрацьованого матеріалу. 3. Підготувати доповідь	Вересень 10 годин

конкурентів на ринку. 7. Карта стратегічних груп як інструмент аналізу внутрішньогалузевої конкуренції.			
Тема 3. Формування, методи та технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.			
1. Взаємозв'язок понять «ключові фактори успіху», «ключові компетенції» та «конкурентні переваги». 2. Теорії конкурентних переваг підприємства. 3. Життєвий цикл конкурентної переваги підприємства. 4. Загальні принципи формування та використання конкурентних переваг підприємствами, які існують сьогодні. 5. Важливість конкурентних переваг у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. 6. Сутність, принципи та моделі стратегічного планування. 7. Поняття місії конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. 8. Сучасний стан вітчизняного споживчого ринку товарів і послуг. 9. Моделі кооперативної співпраці у світовій економіці. Навести приклади та обґрунтувати можливість їх використання в економіці України. 10. Концептуальні підходи до управління конкурентними перевагами підприємства. 11. Бенчмаркінг як інструмент аналізу забезпечення конкурентних переваг підприємства. 12. Сутність та значення аналізу стейкхолдерів для підприємства в процесі забезпечення конкурентних переваг. 13. Система конкурентоорієнтованих цілей підприємства.	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати опорний конспект опрацьованого матеріалу. 3. Взяти участь у семінарі.	Жовтень 10 годин	
Тема 4. Конкурентоспроможність туристичної дестинації.			
1. Розкрийте взаємозв'язок основних понять теорії конкуренції в туризмі. 2. Чи існує ієрархічна залежність конкурентоспроможності в туризмі? 3. Дайте поняття конкурентоспроможності країн у сфері туризму. 4. Назвіть принципи формування конкурентного середовища в туризмі. 5. Сутність і класифікація конкурентних	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати презентацію та коротку доповідь.	Жовтень 10 годин	

переваг у туризмі. 6. Проведіть аналіз наукових досліджень, пов'язаних з конкурентоспроможністю туристичної дестинації. 7. Розкрийте сутність критеріїв концептуальної моделі конкурентоздатності туристичної дестинації (Ritchie & Crouch 2003). 8. Види конкурентоспроможності туристичних дестинацій. 9. В чому сутність концепції конкурентних переваг націй, висунутої М. Портером? 10. Фактори конкурентоспроможності дестинації. 11. Конкурентні переваги туристичних дестинацій. Етапи управління конкурентними перевагами. 12. Яким чином конкурентоспроможність дестинації залежить від життєвого циклу? 13. Оцінювання конкурентоспроможності на макрорівні (на рівні країн). 14. Оцінювання конкурентоспроможності на мезорівні (на рівні дестинації). 15. Оцінювання ефективності управління конкурентоспроможністю туристичної дестинації на рівні регіону. 16. Розкрийте сутність привабливості туристичної дестинації як найважливішого параметра конкурентоспроможності. 17. Поясніть взаємозв'язок між привабливістю туристичної дестинації та економікою дестинації. 18. Напрями підвищення конкурентоспроможності туристичної дестинації.			
Тема 5. Поняття інновацій, їх класифікація, інноваційний процес.			
1. Розкрийте зміст поняття "інновація". 2. Які відмінності поняття "нововведення (новація)" від поняття "нововведення (інновація)"? 3. За якими ознаками розрізняються інновації? Наведіть приклади. 4. Який зміст інноваційного процесу? 5. Наведіть відмінності інноваційного циклу від життєвого циклу інновацій.	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати опорний конспект опрацьованого матеріалу. 3. Рішення завдання.	Жовтень 10 годин	

6. У чому полягає інноваційна діяльність?		
7. Що стимулює інноваційну діяльність в туризмі?		
Тема 6. Організація інноваційної діяльності в туризмі		
1. Що таке інноваційна стратегія? 2. Назвіть види державних інноваційних стратегій. 3. Чим відрізняються різні види інноваційних стратегій підприємства? 4. Конкуренція та її вплив на процес управління інноваціями. 5. Функції планування інновацій. 6. Назвіть послідовність дій при розробці інноваційних проектів. 7. Бізнес-план інноваційного проекту. 8. Джерела інвестицій в інноваційні процеси. 9. Яка класифікація екстремального туризму по видах? 10. Які мотиви і цілі учасників екстремальних турів? 11. Охарактеризуйте основні види повітряного екстремального туризму. 12. Які основні види водного екстремального туризму?	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати опорний конспект опрацьованого матеріалу. 3. Взяти участь у семінарі.	Листопад – грудень 10 годин
Тема 7. Оцінка ефективності інновацій в туризмі.		
1. Сутність проблеми оцінювання ефективності інновацій. 2. Види ефективності інноваційних проектів. 3. Соціально-політичний ефект. 4. Економічний ефект. 5. Екологічний ефект. 6. Науково-технічний ефект. 7. Етнічно-культурний ефект. 8. Методи оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності.	1. Ознайомитися з джерелами та літературою за визначеною темою. 2. Підготувати презентацію та коротку доповідь.	Грудень 9 годин
Консультативна допомога студенту надається у таких формах: - особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій https://zp.edu.ua/node/7904 (не менш ніж 2 рази по 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю); - відеоконференція на платформі zoom (особиста або колективна) – ідентифікатор 243-212-9214 (один раз на тиждень); - листування за допомогою електронної пошти t.shelemetieva@gmail.com відеозустріч, аудіоспілкування або повідомлення у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача); спілкування телефоном (з 10.00 до 18.00 кожен день крім вихідних та святкових днів).		
9. Система та критерії оцінювання курсу		
Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою. Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою. Отримані за кожен змістовний модуль бали підсумовуються та діляться на 2. Форми контролю знань студентів: – поточний; – модульний;		

– підсумковий (екзамен).

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F).

Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на семінарських заняттях та самостійну роботу.

Критерії поточної оцінки знань студентів.

Опрацювання опорного конспекту лекцій:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають опрацювати (конспект, записи, фото демонстраційних матеріалів) студенти під час лекції. Його опрацювання сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Опрацювання окремої теми за ОКЛ може бути у формі: складання тестових завдань на основі конспекту лекцій та самостійного доопрацювання теми; складання глосарію наукових термінів до кожної теми зі структури дисципліни.

Відвідування студентом лекції, ведення ОКЛ, його опрацювання, участь в активному обговоренні дискусійних питань, обґрунтування власної точки зору за проблемними напрямками, співавторство з лектором у підготовці лекційного заняття та його проведення з використанням інтерактивних технологій навчання мотивується викладачем та дає студенту можливість отримати взагалі до **21 балів** за обидва змістовні модулі (по 2 бали максимум за одне лекційне заняття) в першому змістовному модулі – **12 балів**, в другому змістовному модулі – **9 балів**.

Робота на практичних заняттях:

Під час практичних занять студенти усно доповідають на обрані питання для обговорення, дають відповіді на додаткові питання викладача, доповнюють один одного за різними питаннями практичного заняття, демонструють результати самостійної підготовки до заняття, виконують письмові самостійні роботи, вирішують ситуаційні вправи, приймають участь у підготовці практичного заняття у співавторстві з викладачем, допомагають іншим студентам оволодіти знаннями, використовують сучасні інтерактивні методи отримання знань. Така активна робота студента на занятті оцінюється в максимум **5 балів**. Така форма надає студенту можливість отримати максимум: **35 балів** в першому та другому змістовному модулі.

Під час практичних занять студенти усно доповідають на питання. Активна робота студента на занятті оцінюється в **5 балів**.

Критерії оцінки на практичному занятті

Бали	Критерії оцінки
5	Оцінюється робота студента, який в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді, розв'язує завдання стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4	Оцінюється робота студента, який володіє навчальним матеріалом, виконує більшість завдань практичних занять, виявляє знання елементарних положень з дисципліни, іноді виступає і задає питання; добре працює в парі/групі/команді, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неточності та незначні помилки.
3	Оцінюється робота студента, який частково володіє навчальним матеріалом,

	фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, іноді виконує завдання практичних занять; інколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
2	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді, іноді виконує завдання практичних занять; інколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
1	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не дуже добре працює в парі/групі/команді, іноді проявляє активність.
0	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не працює в парі/групі/команді.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт. В структурі навчання виділяють 2 змістовних модулі. Тобто студент двічі за семестр складає модульний контроль та має можливість набрати максимум **30 балів** у 1 та 2 модулі. Контрольна робота проходить у формі письмової відповіді на 3 теоретичні питання (кожне з яких оцінюється в **10 балів**).

Критерії оцінки теоретичного питання:

Бали	Критерії оцінки
9-10	В повному обсязі володіє матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання
7-8	Достатньо повно володіє матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичного питання. Але при викладанні не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
5-6	В цілому володіє матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допустив при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
3-4	Не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування), недостатньо розкриває зміст теоретичного питання, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1-2	Не володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово розкриває зміст теоретичного питання.
0	Студень не надав відповіді

Самостійна робота студентів/індивідуальне завдання

Виконання індивідуального завдання можливе у вигляді реферату або усної доповіді на практичному занятті. Така форма надає студенту можливість отримати максимум **18 додаткових балів** в 1-му модулі та **26 балів** у другому модулі.

Критерії оцінки індивідуального завдання:

1 модуль	2 модуль	Критерії оцінки
18-14	26-20	В повному обсязі володіє матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
13-10	19-14	Достатньо повно володіє матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів, в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
9-5	13-7	В цілому володіє матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування

		та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
4-1	6-1	Не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0	0	Не виконав завдання. Відсутність усної або письмової роботи.

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою. Отримані за кожен змістовний модуль бали підсумовуються та діляться на 2.

Зведена таблиця набору балів за семестр

1 модуль (максимум балів)		2 модуль (максимум балів)	
Лекції	12 (4 лекції*3)	Лекції	9 (3 лекції*3)
Практичні	40 (8 практ. заняття*5)	Практичні	35 (7 практ. заняття*5)
Контрольна робота	30	Контрольна робота	30
Самостійна робота/Ідз	18	Самостійна робота/Ідз	26
Всього	100	Всього	100

Якщо студент з будь-якої поважної причини не виконав умов набору балів за період вивчення, він має змогу під час заліково-екзаменаційної сесії прийти на екзамен і скласти його усно або письмово, відповісти на 3 питання, які містяться в екзаменаційному білеті (перше і друге оцінюється в 30 балів, третє, підвищеної складності, у 40 балів). В такому разі бали за підсумковий модульний контроль (максимум 100 балів) та бали, які отримані на екзамені (максимум 100 балів), підсумовуються та діляться на два.

КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ НА ЕКЗАМЕНІ

Бали за 1-2 питання	Бали за 3 питання	Критерії оцінки
30-25	40-35	отримують студенти, які повністю розкрили сутність питання, дали чітке визначення понять або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення.
24-16	34-26	отримують студенти, які правильно, але не повністю розкрили сутність питання або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.
15-6	25-11	отримують студенти, які лише частково розкрили сутність питання або частково проаналізували і зробили невірний висновок з теоретичного положення.
5-0	10-0	отримують студенти, які частково і поверхово розкрили сутність питання або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на практичних (семінарських) заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про **ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни** на конкретному етапі її вивчення. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	визначення
		для екзамену	
90 – 100	A	відмінно	відмінно - повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому.
85-89	B	добре	дуже добре - недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.
75-84	C	добре	добре - недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав не повністю.
70-74	D	задовільно	задовільно – засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-69	E	задовільно	достатньо - засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно – не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно – не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю.

10. Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента). Відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). Самостійну роботу студент виконує у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання (сервіс moodle).

Політика дедлайнів. Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано

певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях.

Політика дотримання прав та обов'язків студентів. Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»

(https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».